

Naročnina mesečno
18 Lir, za inozem-
stvo 31.50 Lir • ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 65 Lir.
Cek. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate.
Podružnice:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tuje-
ga izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, me-
se 31.50 Lire. Edi-
zione domenica, sa-
no 34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P.
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti,
10.349 per le in-
serzioni.
Filiale:
Novo mesto.

Bollettino No 1080
**Attacchi nemici respinti
sul fronte meridionale
tunisino**
**Eroica resistenza a sud est di Biserta
30 velivoli nemici distrutti**

Il Quartiere Generale delle Forze Armate com-
unica:
A sud est di Biserta il nemico, facendo
affluire sul fronte di combattimento nuove unità
corazzate e appoggiando l'attacco con poderose for-
mazioni aeree ha continuato ieri la sua azione
contro le forze italo tedesche che si sono strenua-
mente battute. Solo dopo avere profuso nella lotta
ogni energia, rimaste senza artiglierie e carri
armati efficienti esaurite le munizioni, le valorose
truppe d'Asse operanti in questo settore sono state
costrette di fronte alla soverchiante massa avver-
saria, a cessare la resistenza.
Sul fronte meridionale reinterati attac-
chi condotti dall'VIII armata britannica, dopo vio-
lentissima preparazione di fuoco, venivano re-
spinti con forti perdite nemiche in uomini e ma-
teriali, le batterie della difesa distruggevano nove
velivoli.
Palermo, Marsala, Reggio Cala-
bria, Licata e Pantelleria sono state
bombardate da massicce formazioni di quadrimo-
tori che provocavano danni ingenti in Palermo,
e di minor rilievo alle altre località.
In corso di accertamento il numero delle
vittime. 21 degli apparecchi inersori risultano
abbattuti: otto dai nostri cacciatori, sette dalla
caccia germanica e sei dalle batterie contraeree.

Vojno poročilo št. 1080
**Sovražni napadi
na južnem tuniškem
bojišču odbiti**
**Junaški odpor južnovzhodno
od Bizerte - 30 sovražnih letal
sestreljenih**

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:
Južno od Bizerte je sovražnik privedel na
bojišče nove oklepne enote in je s podporo mo-
gočih letalskih skupin nadaljeval svoj nastop
proti italijansko-nemškim silam, ki so se zagrizeno
borile.
Sele ko so v borbi izčrpale vse svoje sile, ko
niso imele več topništva in dovolj tankov, ko jim
je poslo strelivo, so bile junake osne čete, nasto-
pajoče na tem odseku, prisiljene prenehati z od-
porom pred nadmočno množico nasprotnih sil.
Na južnem bojišču so bili ponovni napadi
osne angleške armade po silovitih topniški pripra-
vi odbiti s močnimi sovražnimi izgubami v ljudeh
in gradivu; protiletalsko topništvo je uničilo 3
letal.
Palermo, Marsala, Messina, Reggio
Calabria, Licata in Pantelleria so bili
bombardirani od množičnih skupin štirimotorni-
kov, ki so naredili veliko škodo v Palermu,
manjšo pa v drugih krajih.
Ugotavljanje števila žrtev je v teku. 21 napa-
dajočih letal je bilo sestreljenih: 8 od naših lov-
cev, 7 od nemških lovcev in 6 od protiletalskega
topništva.

Italijanski protest pri vladi Združenih držav
Rim, 10. maja. AS. Italijanska vlada je dobila
dokaze, da so bili izvršeni napadi ameriških le-
talcev na bolniške ladje pristojno in proti do-
ločbam vojnih zakonov. Iz zbranih dokazov namreč
izhaja, da ni bila podana močnejša pomoč za
ozirno na okoliščine, v katerih so bili napadi
izvršeni. Podana je tudi popolna gotovost, da je

Sovjetski vdorni poskusi odbiti
**Na kubanjskem mostišču so se ponesrečili sovjetski vdorni poskusi in je
bilo uničenih veliko čolnov za izkrcavanje — Bona bombardirana**
Hitlerjev glavni stan, 10. maja. Nemško vrhov-
no poveljstvo objavlja:
Ob kubanjskem mostišču so se tudi vče-
raj s hudimi izgubami izjalovili sovjetski poskusi
za prodor, ki so jih uvedli z močnimi silami in po
veliki topniški pripravi ter s podporo številnih
oklepnih voz in letal.
Na ostalem vzhodnem bojišču samo posamična
bojna delovanja krajevnega pomena.
Skupne bojne letal so stalno posegale v
obrambo boje na kopnem ob kubanjskem
mostišču ter uničile v vodah okrog Temer-
juka veliko število sovražnih čolnov za izkrcava-
nje. Na drugih odsekih fronte so bili hudi letal-
ski napadi usmerjeni na oporišča za dovoz ter čete
in železniške transporte. V vodah visokega
severa so hitra nemška bojna letala potopila
sovražne trgovske ladje srednje velikosti. V letal-
skih bojih in po protiletalskem topništvu je bilo
včeraj sestreljenih 41 sovjetskih letal. Pogrešana
so štiri lastna letala.
V prostoru južno od Bizerte je sovražnik

Slovesnosti na dan Vojske in Imperija

Slovesnosti se je udeležil tudi Vlado, ki je odlikoval junake in prisostvoval slovesni proslavi v društvu
»Dante Alighieri«

Rim, 10. maja. AS. Slovesnosti ob dnevu vojske
in imperija so se začele s tem, da so oborožene sile
izkazale čast pred spomenikom neznane vojske
in pred svetliščem padlih fašistov na Kapitolskem
grču.
Ob 8 je poveljnik armadnega zbora v zastop-
stvu načelnika glavnega stana vojske položil pred
oltar domovine velik zlat venec. Na Beneškem trgu
je bil razvrščen polk, na stopnicah pa so bili čast-
niki mestne posadke. Takoj nato je poveljnik
armadnega zbora ponovil ta obred pred svetiščem
na Kapitolu v pričo raznih vojaških zastopnikov.
Najslavnejši poudarek pa je dobila vsa ta pri-
reditve ob izročanju odlikovanj za vojaško hra-
brost v vojašnici Kneza Piemontskega v pričo Kral-
ja in Cesarja.
Vlado je prisel ob 9 z običajnim spremstvom
in ob zvokih državne in fašistične himne. Na dvo-
rišču vojašnice je bila razvrščena celotna pehotna
divizija, ki so jo sestavljali polk grenadirjev, pe-
hotni polk in topniški polk z zastavami. Vlado, ki
je prisel v spremstvu svojega prvega pribožni-
ka, so sprejeli kvadrumvir maršal De Bono, tajnik
stranke, maršal Bastico, načelnik glavnega
stana, državni podtajniki v vojaških ministrstvih
in druge visoke osebnosti prestolnice. Čete so iz-
kazale čast z orožjem, nato pa je bil zapovedan
pozdrav Kralju in Cesarju.
Vlado je obhodil razvrščene oddelke, se usta-
vil in pozdravil sleherni zastavo, nato pa zavzel
mesto na odru, katerega so obdajali oklepniki. Na
odru so bile tudi družine padlih ter zastopstva
bojnih organizacij s prapori in odlikovanji. Častnik
iz glavnega stana je začel nato klicati imena ju-
nakov. Drug za drugim so prihajali pred Kralja in
Cesarja svoji tisti, ki so se žrtvovali za domo-
vino, in dobili odličje za hrabrost, ki naj bi bila
vzrok za bodoča pokolenja. Vlado je imel za sle-
hernega od njih ganljivo besedo in z očitnim zado-
voljstvom sprejemal izraze njihovega izrednega
ponosa. Živim je izrekel pohvalo in se zanimal za
dogodke v vojski, pri katerih so sodelovali, posebno
pa se je razgovarjal s tistimi, ki so nosili na sebi
slavne rane in okvare. Med branjem utemeljitev
za podeljena odlikovanja so zaropotali bobni, v
pozdrav pa so se oglašile tudi strojnice. Čast pre-
jetj zlati svetinjo za hrabrost so imeli svoji na-
slednji: podpolkovnik Laura Achilleo, stotnik
Fascetti Maria, stotnik Rosso Giuseppe, poroč-
nik Alessandra Alda, poročnik Ambrosia Vin-
cenza, podporočnik Nicolaj Filipa, desetnik
Dineola Antonofeleja. — Srebrne svetinje so do-
bili svoji podpolkovnik Col di Bello Clorinda,
stotnik Simonija Ernesta, stotnik Accatista Vito-
ria, poročnik Petrinija Arnalda. Vlado je nato
odlikoval s srebrno svetinjo podpolkovnika Piro-
tija, stotnika De Bini Alta in poročnika Nucetia
Maria. Izročeni je bilo tudi trinajst bronastih
svetinj.
Končno je vladar izročil tudi križce za vojaško
hrabrost. Za zaključek slovesnosti je vnovič zadonel
pozdrav Kralju in Cesarju, nakar je vladar spre-
jel poklonitev zastopnikov vseh oblasti, izmed vo-
jakov pa sta zadoneli državni himni, nakar je Vla-
dar zapustil vojašnico. Na trgu Sv. Križa ga je
navdušeno pozdravljalo ljudstvo, ki je prisostvo-
valo obredni znotraj tisočletnega obzidja mesta.
Rim, 10. maja. s. V navzočnosti veličanstva
Kralja in Cesarja je kvadrumvir revolucije Emi-
lio de Bono včeraj na sedežu društva »Dante Al-
ighieri« poveljeval duhovne in bojeviške vred-
note nesmrtno domovine. Jedro vzvišenega obre-
da je bilo odkritje marmornatega popreja vojvode
D'Aosta, nepremagljivega in večnega varuha
imperija.
V palači Firenze so vladarja sprejeli: maršal
Italije de Bono, tajnik stranke Scorza, maršal Ba-
stico, načelnik glavnega stana general Ambrosio,
zastopniki senata, fašistične in korporacijske zbor-

nice ter Kr. italijanske akademije, ministri in dr-
žavni podtajniki, prvi svetnik japonskega posla-
ništva, zastopniki drugih držav trojne zveze, za-
stopniki državnih oblasti, rimski guverner, prefekt,
zvezni tajnik, predsednik društva Dante Alighieri
in predsednik Fašističnega zbora za italijansko
Afriko.
Vladarja je naznanil tajnik stranke in takoj
zapovedal pozdrav Kralju in Cesarju, za čemer je
prišlo do novih vdanostnih manifestacij. Vlado je
stopil v zborovalno dvorano, ki je bila nabita z
vsemi zastopstvi naroda v vojni. Sprejelo ga je
dolgo in navdušeno pozdravljanje.
Nato je kvadrumvir de Bono pozdravil vladarja
ter začel govoriti. V začetku je omenil, da vsakdo
v dno duše čuti dolžnost, da mora dati za akcijo
vse tisto, kar pomaga pri dosegu zmage. Omenjal
je razdobja v ozemeljskem osvajanju imperija. Ta
osvojitve je bila dosežena z žrtvijo in božansko
muko italijanskega ljudstva. Ta osvojitve bo spet
italijanska, pa v okviru še večjega gospostva. Toda
nad ozemeljsko osvojitvijo se dviguje duhovna
osvojitve in te nikdar ne bo moglo iztrgati nobeno
nasprotovanje. To je osvojitve človeške omike, ki
svelo sije na bodočnost italijanskega rodu; osvo-
jitev ljudstva junakov za njegovo nezatonljivo
usodo.
Pri proslavi je posebno bilo odkritje popreja
vojvode D'Aosta in kvadrumvir de Bono je obredu,
ki se je izvršil med prvim delom njegovega go-
vora, dal ves tisti veliki poudarek, ki ga zasluži.
Medtem pa se je tribarvnica spuščala z marmor-
natega popreja, dragocenega dela kiparja Giovan-
nija Silbertija, in se je prikazal moški vojvodov
obraz. Vlado se je z vsemi navzočimi vzdignil ter

ganjeno izkazal čast.
Vzvišena osebnost vojvoda končuje zgodo-
vino začetka italijanskega imperija, zgodovino,
ki vedro pričakuje svojega nadaljevanja, je
dejal de Bono. Vojvodova beseda »vrtli se bo-
mo«, je samo sama po sebi prisega, naložena
vsem Italijanom, ki vedo, da se morajo in da
se hočejo vrtiti. Na današnji dan se poleg kon-
tinuitete imperija Italija spominja tudi slave
svojih vojsk. Kvadrumvir je zaradi tega pove-
ličeval vrline italijanskega ljudstva v njihovem
najčistejšem in najodkritosrčnejšem izrazu, v
orožju.
Italijanska vojska je zmeraj bila in bo ko-
vačena junakov, zgled poguma, vdanosti in dis-
cipline. Ko bo vojna končana, se bo ta vojska
vrnila in v nagrado ji bo izpolnjena dolžnost.
Kakor vedno, ne bo zahtevala nič ter bo še na-
prej prva in poglavitna priča o tem, koliko so
Italijani za Italijo naredili. Bo tista zdrava sila,
na katero se bo mogoče zanašati, da se spet
začne težavna in slavna pot za ponovno osvo-
jitev. Zato dajejo poročilo vsi tisti, ki so pre-
lili, ki prelivajo, ali ki bodo še prelili kri za
domovino in katerim velja neveljni hval-
ležnost.
Globok kvadrumvir govori je ob koncu
sprejel zelo navdušeno odobravanje. Tajnik
stranke je znova zapovedal pozdrav Kralju in
Cesarju in se je ponovilo kar se da goreče do-
kazovanje vere zanj. Med neprestanimi mani-
festacijami je vladar zapustil dvorano, ko se
je ustavil pred poprsjem vojvode D'Aosta. Pre-
den je zapustil palačo, so se mu zastopniki ob-
lasti znova poklonili.

Sklepi seje vlade pod Ducejevim predsedstvom

Rim, 10. maja. AS. Včeraj ob 10 se je pod
predsedstvom Duceja sestal ministrski svet.
Duce je obvestil ministrski svet, da se pri-
pravlja ukrep glede ureditve finančnih vpra-
šanj za državne nameščence v vojni dobi. Na
prihodnji seji bodo že v razpravi zadevni pred-
logi. Ukrepi bodo veljali od 1. julija t. l.
Ministrski svet je nato odobril naslednje
ukrepe, razen onih iz rednega poslovanja:
Predsedništvo: Na predlog Duceja in pred-
sednika vlade zakonski osnutek o ustanovitvi
posebnih kolegijs za proučitev pritožb glede
priznanja pokojninskih pravic zaradi invalid-
nosti ali smrti državljanov kot žrtev vojne.
Zunanje zadeve: Na predlog Duceja in zuna-
njega ministra so bili odobreni nekateri ukrepi
različnega značaja.
Na predlog Duceja kot ministra za notranje
zadeve: Osnutek ukrepa z novimi določbami za
ureditev poslovanja v vojni v pristojnosti no-
tranjega ministrstva. K tem ukrepom bodo v
zvezi s sovražnimi letalskimi napadi na južne
pokrajine izdana posebna navodila, ki bodo bolj
prilagodila službo organov notranjega minis-
trstva trenutnemu vojnemu stanju, pri čemer je
predvideno, da bo v teh krajih priznana svoj-
stvo bojevnika vsem, ki bodo pri teh poslih za-
posleni in bodo uživali tudi vse poslednosti ta-
kega osebeja.
Na predlog ministra za italijansko Afriko:
Zakonski osnutek, s katerim so bile prirejene
in izpopolnjene določbe za čas vojne glede iz-
redne uprave ustanov gospodarskega značaja,
ki so na delu v italijanski Afriki.
Na predlog ministra za pravosodje: Osnu-
tek ukrepa, ki se nanaša na vzdrževanje pra-
vice v krajih, ki so ogroženi od vojnih dogod-
kov. Da bi se zagotovilo nemoteno poslovanje
sodišč, kjer bi lahko sovražnik izvršil letalske
akcije, je dobil minister za pravosodje možnost,
premestiti začasno sodne urade s sedanjih se-
dežev v primerih, kadar bi bilo njihovo poslo-
vanje zaradi vojnih dogodkov hudo ovirano. S
tem premetitvijo in drugimi s tem zvezanimi
ukrepi je lahko združena do določenih rokov
tudi začasna ustavitve ali zakasnitev sodnega
postopanja.
Zakonski osnutek s spremembami v uredit-
vi sodne službe, kolikor se nanaša na izpite
državnih tožiteljev v zvezi s spdanjo vojno do-
bo, kakor tudi glede ugodnosti za sodne pri-
pravnike, ki so služili domovini v orožju.

Finance: Na predlog ministra za finance
zakonski osnutek glede podelitve čina divizij-
skih in brigadnih generalov iz pomožne in re-
zervne službe kr. finančne straže, nadalje za-
konski osnutek glede sprememb v sedanjih ure-
ditvi za gojitve tobaka in zakonski osnutek z
enotnim besedilom zakonodajnih določb glede
izrednih davkov na večje dohodke.
Mornarica: Na predlog Duceja kot ministra
za mornarico zakonski osnutek glede ustano-
vitev čina »aiuto di battaglia« v mornarici.
Narodna vzgoja: Na predlog ministra za
narodno vzgojo zakonski osnutek z določbami
za postopno preučištev šol v skladu s šolsko
listino. Po tem ukrepu bodo vse dosedanje šole
spremenjene v nove vrste šole, razen srednje
šole, ki je bila ustanovljena z zakonom z dne
1. julija 1940 v duhu smernice »šolske listine«.
Zakonski osnutek, ki ureja izvršitev zaka-
na z dne 1. junija 1939 glede zaštite predme-
tov umetniškega in zgodovinskega pomena.
Javna dela: Na predlog ministra za javna
dela zakonski osnutek, ki vsebuje nekatere po-
drobnejše določbe k zakonu o posvetovalnih
organih za javna dela, predvsem glede sestave
vrhovnega sveta za javna dela. Nadaljnji za-
konski osnutek vsebuje določbe, da morajo fa-
šistični zavodi za ljudske hiše pridržati del
stanovanj za poškodovance in invalide iz vojn
po letih 1915-1918.
Korporacije: Na predlog ministra za korp-
oracije zakonski osnutek, ki daje zakonsko moč
prepovedi, da bi bili ljudje člani zakonito pri-
znanih sindikalnih organizacij. Zakonski osnu-
tek, ki ureja geofizična raziskovanja, za kate-
rih odobritev bo vselej pristojno ministrstvo
za korporacije in jih bodo tudi nadzirali pri-
stojni tehnični organi tega ministrstva.
Ljudska kultura: Zakonski osnutek, ki vse-
buje nove določbe glede dotoka in poletnega
bivanja v vseh krajih kraljevine. S tem ukre-
pom je načelno urejeno, kdo in s kakšnimi
omejitvami bo lahko v letošnji sezoni obiskal
zdravilišča zaradi zdravljenja. Vsi ostali, ki bi
se hoteli zaradi odmora za nekaj časa odstra-
niti iz svojega vsakdanjega bivališča, bodo mo-
rali imeti posebna pooblastila.
Seja ministrskega sveta se je končala ob
15. Prihodnji se bo ministrski svet sestal dne
19. junija.

Napadi na bolniške ladje - nov dokaz za nečloveško ameriško vojskovanje

Rim, 10. maja. AS. Italijanska vlada je te
dni po diplomatski poti izrekla svoje ogorčenje
nad neprestanimi kršitvami najosnovnejših voj-
nih zakonov po ameriških letalcih, ki, kakor
kaže, hočejo uvesti tak način vojskovanja, ki
se več ne ozira na nobene človekoljubne pmi-
sleke, kakršni so navdajali mednarodne pogod-
be, katere je tudi slovesno podpisala ameriška
vlada. Ne oziraje se na številne prejšnje napade
navajajo tu le primere iz zadnjih 14 dni.
26. aprila letos so ameriška letala v prvih
popoldanskih urah napadla bolniško ladjo
»Aquila«, ki je plula iz Barija v Messino, in
sicer ob takšnih vremenskih okoliščinah, da bi
bili prav gotovo lahko opazili na ladji zname-
naja, da je to bolniška ladja. 28. aprila ob 6 po-
polndne je med rtičem Bon skupina 28 ameriških
bombnikov dolgo časa zasledovala bolniško lad-
jo »Toscanac« ter jo nato bombardirala. 29. apr-
ila je isto ladjo »Toscanac«, ki je bila natpana
z ranjenci in bolniki in se je vračala iz Tuniz-
ije, znova napadla močna skupina ameriških
letal z bombami in strojnimi. Izstrelki so lad-

jo zadeli in bilo na krovu nekaj ljudi ran-
jenih. Med napadom je ladja po radiu spo-
ročila, da je bolniška ladja. To sporočilo, ki so
ga ujele radijske postaje na Malti, je imelo
za posledico, da so opozorili ameriške letalce.
Kljub sporočilu, ki je bilo sicer odveč, so ame-
riška letala še naprej napadala ladjo. 4. maja
zjutraj so v pristanišču La Goletta napadli bol-
niško ladjo »Virgilio«, četudi se je do-
bro videlo, da na ladjo vkrcavajo ranjence. 5.
maja so ameriška letala ob 14.45 bombardirala
in s strojnimi obstreljevali bolniško ladjo
»Princessa Giovanna«, ki je peljala iz Tunizije
proti Siciliji same ranjence. Nekaj ljudi na
njej je bilo ubitih in ranjenih, poškodovana
pa je bila tudi ladja sama in je na njej nastal
hud požar, ki so ga le s težavo zadušili.
Pozostost takih napadov in okoliščine, pod
katerimi so bili uprizorjeni, ne dopuščajo no-
bene možnosti za pomoto. Ameriško letalstvo
daje s tem nove, številne dokaze, da ne upošte-
va mednarodnih dogovorov in tepta vsako na-
čelo človekoljubja.

Mogočna proslava dneva Vojske v Ljubljani

V imenu stranke je prišel na slovesnosti v Ljubljano državni minister Eksc. Dino Perrone Compagni

Ljubljana, 9. maja.

Ljubljana je dostojno proslavila današnji praznik. Vse mesto je bilo v slavnostnem razpoloženju. Na poslopjih so vzhvale v pomladnem vetru državne zastave z liktorskimi znaki, v izloženih oknih pa so bile nameščene Kraljeve in Ducejeve slike. Posebno pozornost so zbujele praznično okrašene palače na Cesti 3. maja. V naše mesto je prišel v soboto popoldne državni minister Eksc. Dino Perrone Compagni, ki ga je stranka določila, da proslavi v Ljubljani dan vojske in imperija.

Počastitev spomina vojnih žrtev

Davi ob 8 so prispele na vojaško pokopališče pri Sv. Križu visoki gostje. Eksc. Dino Perrone Compagni, ki so ga spremljali Eksc. Visoki komisar, zvezni tajnik Orlandini, general Ruggero, ki je zastopal poveljnika Armadnega zbora, Eksc. Piloti, general Fava, mestni župan Rupnik, pokrajinska zaupnica Ženskih fašijev De Vecchijeva in drugi odličniki, je odšel pred spomenik umrlim italijanskim vojakom.

Prisotni sta bili tudi materi padlih junaških borcev Vanninija in Zappule. Ob poti med grobovi vojakov so stale fašistične žene s šopki krvavoredečih nagljev, pred obeliskom pa je bila razvrščena častna četa alpskih lovcev z zastavo topništva in godbo. Ob obelisku sta bili tudi častni straži Kr. karabinjerjev in zastopnikov borbenih fašijev.

Ko so prispele visoki gostje pred spomenik, so se z molkom in rimskim pozdravom poklonili padlim vojakom, ki so dali svoja življenja za domovino. Zatem so položili na vzhodje spomenika vence Eksc. Dino Perrone, Visoki komisar Eksc. Grazioli in zvezni tajnik Orlando Orlandini. Po položitvi vencev pred oltar, ki je bil nameščen ob vzhodni obelisku, je imel vojaški duhovnik mašo zadušnico, med katero so fašistične žene polagale cvetke na grobove vojakov. Po maši so obšli odličniki vojaške grobove, nato se pa poklonili še pred

Minister Eksc. Dino Perrone Compagni je na dan Vojske položil ob spomenik na vojaškem pokopališču venec v počastitev spomina žrtev iz prve svetovne vojne.

so nato pregledali razvrščene čete vojakov. General Maggiore Perni je pozval odlikovane vojake, ki so se razvrstili pred Eksc. Perronijem, ki jim je čestital k njihovem uspehu v borbi za domovino. Enega izmed teh vojakov je objel in ga poljubil. Nato je Eksc. Perrone izročil generalu Perniju velik zavoj cigarete kot dar podpornega urada zveznega poveljstva vojakom.

Zveza bojevnih fašijev ljublj. pokrajine je dobila prapor

Iz vojašnice so visoki gostje odšli v dopolavoro oboroženih sil na Taboru. Prostorna dvorana je bila svečano okrašena z državnimi zastavami in liktorskimi znaki, nad odrom pa sta bili sliki Kralja in Duceja. V dvorani so bile razvrščene čete alpskih lovcev z godbo, čete črnih srajc in četa predstavnikov borbenega fašija. Ob četi črnih srajc so stali zastavonoše, ki so nosili prapore borbenih fašijev iz Ljubljane, Crnomilja, Kočevja, Trebnja, Logateca in pomožnega središča v Novem mestu. Visoki gostje so se podali na okrašen oder, kjer so se jim pridružili tudi poveljnik XI. armadnega zbora Eksc. Gamba, nadalje hrvatski konzul in zastopstvo nemškega konzulata.

Ob strani najvišjih predstavnikov sta stali častni četi borbenega fašija in črnih srajc. Zvezni podtajnik Capurso je pozdravil Eksc. Perronija, ki je nato odredil pozdrav Kralju in Cesarju in Duceju. Zatem je počastil spomin padlih fašistov Arielle Rea, Zita, Sanguinija in ostalih, ki so na tej zemlji

dali svoja življenja za Italijo. Vojaški duhovnik je blagoslovil prapor Zveze borbenih fašijev, ki ga je Eksc. Perrone izročil zveznemu tajniku. Eksc. Perrone je nato nagovoril navzoče in jih opozoril na najvišjo žrtev, ki jo mora dati vsakdo za domovino. Spomnil se je vseh tistih, ki so junaško padli v borbi, in je izrazil občudovanje vsem, ki častno zastopajo svojo domovino v junaški borbi proti sovražnikom. Naglasil je, da italijanski narod stalno spremlja in vedno misli na svoje sinove, ki se bore daleč od svojih domov v imenu Rima, ker so Italijani od Boga poslani, da širijo v svetu omiko.

Nagovor Eksc. Perroneja so prisotni sprejeli z velikim navdušenjem. Nato se je zvezni tajnik zahvalil Eksc. Perroneju za prapor, ki ga je poklonil zvezi borbenih fašijev. Prišel je, da bo ta prapor simbol njihove borbe, s katero morajo nadaljevati začeto kristalno čisto borbo vseh tistih, ki stojijo daleč od svojih domov na sovražni zemlji ter se bore za Italijo kot nasledniki onih, ki so dali svoja življenja za domovino.

Eksc. Perrone in zvezni tajnik sta poljubila prapor in ga izročila zastavonoši. Eksc. Perrone je nagovoril gospo Vanninijevo, katere sin je padel na tej zemlji, in poveljeval njeno veliko žrtev. Zatem je izročil skvadristične izkaznice vsem fašistom, ki sodelujejo pod poveljstvom tov. Cungijs in Petronija pri straženju ljubljanske mestne meje. Svečanost je bila s tem končana.

Visoki gostje so odšli pred poslopje, kjer je bil mimohod častnih čet s standartami.

Obiski v raznih ustanovah

Odličniki so se nato odpeljali na sedež Ljubljanskega fašija, kjer je tajnik tov. Cungi predstavil svoje sodelavce, in na sedež GUF-a, kjer so jih sprejeli s pesmijo vseučilišniki pod orožjem.

Od tod so se odpeljali odličniki v poslopje Delavske zbornice, kjer so bile delovne tekme. Eksc. lenca Perrone je čestital nagrajenim in si je ogledal delo, ki so ga opravile tekmovalke.

Nato so odšli gostje v Selenburgovo ulico v Združenje industrijev in obrtnikov, kjer so bile prav tako delovne tekme iz briske stroke. Tudi tu so si gostje z zanimanjem ogledali delo naših obrtnikov, nakar so odšli mimo razvrščenih oddelkov črnih srajc in GILL-a, kjer je bilo zbranih 1500 članov, vzdolž Ulice 3. maja. Spremljal je visoke dostojanstvenike in generale pri tem pregledu mladinskih organizacij italijanske Slovenije pod poveljniki Coscani. Dostojanstveniki so izrazili svoje zadovoljstvo in pohvalo. Obiskali so nato sedež GILL-a, kjer so se kratko pomudili.

Proslava v opernem gledališču

Odtod se je Eksc. Dino Perrone Compagni, po stranki določeni govornik, podal v operno gledališče, kjer je proslavil dan vojske in imperija s plemenitim govorom, v katerem je poudarjal odlike italijanskega rodu, ki se je znašel v trenutku trde borbe. Izrazil je spoštovanje junaštvu hrabrih borcev, ki se borijo na afriškem ozemlju, ki je prepojeno s plemenito krvjo bratov, ki žilavo branijo pred sovražnikom zemljo, ki je nesporno naša po nedvomnem zgodovinskem pravu. Proslavitev, ki je bila večkrat prekinjena z aplavzi, se je zaključila z zanosno manifestacijo zvestobe, dočim je množica vzklikala Duceju in s polnim glasom zapela himno »Giovinezza«.

Popoldne po kosilu skvadristov, ki so mu prisostvovali predstavniki oblasti in hierarhov, so se podali minister Perrone, Visoki komisar, zvezni tajnik in drugi že navedeni predstavniki v D. M. v Polje k otvoritvi doma G. I. L.

Pregled novega sedeža GILL-a v Devici Mariji v Polju

Visoki gostje, ki sta jih sprejela okrajni komisar in nadzornik cone senjor Ludvik Maffei, so si ogledali majhno naselbino ter se podali na športno igrišče doma, kjer so bili zbrani dečki, ki so ob njegovem prihodu dolgotrajno vzklikali Kralju in Duceju. Po obisku na novem sedežu se je pričela kinematografska predstava, potem ko so se predstavniki oblasti zadržali nekaj časa med mladino in materami, ki so se medtem zbrali v večji dvorani. Ko so hierarhi zapuščali dom G. I. L., so bili ponovno deležni pozdrava z vzklikom Kralju in Duceju. Po vrnitvi v Ljubljano so prisostvovali odličniki na sedežu Dopolavora vojske zboru vojakov, na katere je naslovil Eksc. Perrone besede ognjevitve vere in priznanja, na kar je razdelil 800 poklonjenih nakazil. Po uradni delu proslave je bila kinematografsko-varietjska predstava za vojake. S to manifestacijo kratke in vedre zabave, namenjene vojakom, ki so še pred nekaj urami bili na krajih svojih posadk in na ne zmeraj udobnih stražnih mestih in ki so se potem, ko je zastor padel, vračali nazaj, da zamenjajo tovariše, ki so ostali na svojih mestih z orožjem v roki, se je zaključil dan, posvečen Vojski in Imperiju.

Med mašo, ki je bila na vojaškem pokopališču, so fašistične okrasile vsak grob na vojaškem pokopališču s cvetjem.

košnico slovenskih fantov spominu Slovencev, padlih v prejšnji vojni. Ko je bila ta pietetna svečanost končana, so se najvišji predstavniki odpeljali v pokopališča pri Sv. Križu zopet nazaj v mesto in se ustavili na Cesti soške divizije.

Vojaško naselje — odprto

Prispele so ob 9 dopoldne pred novozgrajena poslopja vojaškega naselja Eksc. Perrone, Eksc. lenca Visoki komisar Grazioli, zvezni tajnik in ostali odličniki. Poslopja te vojaške naselbine ob Cesti soške divizije, ki je dolga 54 m in je veljala skoraj poldrugi milijon lir, so bila sezidana po načrtih, ki jih je izvršil dr. inž. Carra. V teh stavbah so prostorne spalnice, obednica in trgovina, v kateri dobe vojaki najrazličnejše potrebščine. V eni teh stavb je tudi prostorna kinematografska dvorana, ki ima 300 sedežev. Nad vhodnimi vrati so napisane Mussolinijeve besede: »Kdor omahuje v borbi, pada.«

Na dvorišču pri vstopu v vojaško naselje je bila razvrščena častna četa letalcev, ki je strumno pozdravila došle goste. Vojaški duhovnik je blagoslovil poslopje, nakar je Eksc. Perrone odprl vojaško naselje. Nato so si odličniki ogledali novozgrajene stavbe. Eksc. Perrone si je z največjim zanimanjem ogledoval stavbo, po katerih je visokega gosta vodil zvezni tajnik.

Gostje so se dalje časa zadržali v vojaškem naselju, nato pa so odšli v vojašnico Princa Piemontskega.

Obisk pri vojaki ljubljanske posadke

Ob vstopu v vojašnico je goste pozdravila častna četa, nakar so se podali odličniki na prostorno

V vojašnici princa Piemontskega je Eksc. Dino Perrone Compagni izrekel priznanje odlikovanim vojakom.

dvorišče vojašnice, na katerem so bile razvrščene čete alpskih lovcev, črnih srajc in protikomunistične milice. Poslopje vojašnice je bilo okrašeno z državnimi zastavami. Tu sta se pridružila visokim gostom še Eksc. Piloti, predsednik apelacijskega sodišča, ter comm. dr. David. Visoki gostje

Vremenska napoved 11. maja (torek):

Pretežno jasno, zjutraj nevarnost slane, a proti večeru navadno poslabšanje (najbrž nevihta).

Za 12. maja (sreda): Jasno, a v popoldanskih urah nevihta.

Slavno padli za domovino

Seznam italijanskih izgub od začetka vojne do dne 30. aprila 1943-XXI ter izgube v aprilu

Rim, 10. maja. AS. Objavljeno je skupno število slavnih padlih in ranjenih v treh letih vojne ter število odlikovancev od začetka vojne do 30. aprila 1943-XXI.

Zahodno bojišče: padlih 935; ranjenih 3551. Balkanska bojišča: padlih 22.728; ranjenih 39.826.

Afriška bojišča: padlih 15.362; ranjenih 23.688. Rusko bojišče: padlih 6.674; ranjenih 26.308. Sredozemsko bojišče: padlih 494; ranjenih 468. Skupno: padlih 46.193; ranjenih 113.736.

Od začetka vojne pa do 30. aprila 1943-XXI so bila podeljena naslednja odlikovanja za vojne zasluge:

Zlata kolajna: v spomin 167, živim 15. Srebrna kolajna: v spomin 1180, živim 2292. Bronasta kolajna: v spomin 1601, živim 5904. Vojni križec: v spomin 834, živim 13.734.

Rim, 10. maja. AS. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil sporoča izgube, ugotovljene v mesecu aprilu, ki jih poprejšnji sezname ne vsebujejo ter

za katere so do 30. aprila prišle določene listine in imena. Izgube znašajo:

Vojska in milica:

Severna Afrika: padlih 609, ranjenih 1671, pogrešanih 4560.

Rusija: 616 padlih, katerih imena niso bila objavljena v mesecu februarju, pa so zapopadeni v številu 3125, ki ga omenja 16. seznam.

Balkan ter ostalo zasedeno ozemlje: padlih 429, ranjenih 537, pogrešanih 836.

Domače ozemlje: padlih 123, ranjen 101.

Mornarica: Padlih 249, ranjenih 351, pogrešanih 908.

Letalstvo: Padlih 73, ranjenih 208, pogrešanih 111.

Trgovska mornarica: Padlih 62, ranjenih 29.

Seznam padlih je objavljen v včerajšnji posebni prilogi lista »Le Forze armate«.

Slavni padlim in njihovim rodbinam velja ganjena, nevenljiva hvaležnost domovine.

Borba, ki ni bila zastoj

Prehod skozi Sicilski preliv bo za sovražnika še vedno tvegan korak

Berlin, 10. maja. »Börsen Zeitung« piše: Najbolj cinični vojaški komentatorji onstran Rokavskega preliva že nekaj dni govorijo o »Tunisgrad« za Nemčijo ima migljaj na Stalingrad popolnoma drug pomen. To ime spominja nemški narod, da je ravno slavna Paulusova epopeja v Stalingradu ustvarila pogoje za zmagovit odpor, ki se je nekaj mesecev pozneje zaključil s porazom boljševiških armad med Doncem in Dnjeprom. Kakor je bilo pričakovati, hrepenijo Angleži po maščevanju za Dunkerque. Toda med Tunisom in Dunkerquejem obstoja temeljna razlika: pri Dunkerqueu je cel ekspedicijski zbor pustil na cedilu orožje in zaveznika ter se ponoči rešil. V Tunisu pa se italijanske in nemške čete borijo v pristranskem medsebojnem tovarištvu do zadnje kaplje krvi in do zadnje granate.

Kakšen odmev naj bi imela opustitev Tunisa? Na to vprašanje, s katerim sovražna propaganda in tudi gotov nevtralni tisk veže vedno bučnejša uganjanja in sklepanja, ima Nemčija preprost odgovor: temu ne bo nič sledilo. Borba se bo na-

daljevala kot doslej, bo pa še bolj zagrizena in hušja kot doslej: osni velesili bosta, kakor je z neomajno gotovostjo zatrdil Mussolini, nadaljevali vojno do zmage. Tudi, če bi izgubili Tunis, sta še vedno veliki sili, strahotno oboroženi ter imata številne in močne zaveznike. »Völkischer Beobachter« pravi, da je Duce z nezmotljivim navdihom podal najresničnejši in najgloblji pomen te vojne: Italija bi zaničkala svoje mesto na svetu, če bi se pustila pobiti od udarcev usode. Italijansko ljudstvo bi bilo obsojeno na večno moralno in gmočno dekadenco, če bi delalo drugače kakor pa v smislu tega, kar je Mussolini imenoval kategorični imperativ sedanjega trenutka.

Izguba tuniškega mostišča ne more imeti niti najmanjšega vpliva na ofenzivne in defenzivne možnosti osi na evropskih tleh. Vojaška moč osi, moč njene vojne industrije in njena strateška svoboda bo izven dvoma. Evropsko sredozemsko fronto ščitijo obširne utrdbe, v katerih so preizkušene čete. (Piccolo.)

Boji na kubanjskem mostišču

Sovjeti napadajo s petimi pehotnimi in z dvema letalskima armadama

Berlin, 10. maja. AS. V zvezi z obrambnimi boji, ki že več tednov potekajo na kubanjskem mostišču, poročajo današnji berlinski jutranji listi, da je namen nemškega vrhovnega poveljstva vezati čim dalje čim večji del sovražnih sil in jim zadajati občutne izgube ter tako onemogočiti sovjetske napadalne načrte na tem odseku kakor tudi na vzhodnem bojišču sploh. Neki vojni dopisnik pravi, da so tako na sovjetski kakor na nemški strani privedli velike rezerve na ta odsek, ki meri kakih 120 km in sega od Novorosijska do Azovskega morja. Rusi

ne morejo zavzeti nemških postojank. Doslej so vrgli v boj pet pehotnih ter dve letalski armadi. Vsi njihovi napadi so se ob nemških črtah zlomili. Taktika branilcev je v tem, da z razmeroma majhnimi silami večje veliko število napadalcev in s tem silijo sovražnika, da od drugod spravlja vojaštvo na ta odsek. Pokazalo se je, da je bila ta taktika zelo uspešna. Po drugi strani pa nudi nemško letalstvo sovražnim letalskim silam priložnost za bitke, ki so četo zelo velike in sovražni upi so na tem področju vedno razočarani. Meseca aprila je

Kralj Boris odlikoval kralja Mihaela

Bukarešta, 10. maja. AS. Včeraj popoldne je prispel v Bukarešto načelnik kabineta kralja Borisa minister Svetoslav Tomenov in je izročil romunskemu kralju Mihaelu ovratnico reda svetega Metoda in Cirila; izročil mu jo je v imenu bolgarskega kralja za 10. maj, praznik romunske narodne neodvisnosti.

sovjetsko letalstvo na tem odseku izgubilo 630 letal. Že nekaj dni Sovjeti napadajo s podvojenimi letalskimi silami. Enako je tudi na kopnem. Sovražnik uporablja čisto po sto tankov. Ti napadi se redno ponesejo in imajo le ta pomen, da se z njimi strahotno večajo izgube sovjetskega vojaštva in orožja. Boji, ki se odigravajo na kubanjskem mostišču — zaključuje vojni dopisnik — v veliki meri služijo za izrabljanje sovjetskega vojnega stroja

Kulturni obzornik

Skladatelj, kritik, poslušalec: trije svetovi v glasbi

Skušnjava uči, da je v svetu umetnosti težje kot kjer koli najti večje število ljudi, ki bi na umetnostne stvaritve gledali s istimi očmi. Nešteta so pota, ki vodijo bralca, gledalca, poslušalca k razumevanju umetnine, nešteta tudi ona, ki ga od nje odvračajo. Lažje je z otipljivimi dokazi prepričati človeka o vrednosti materialne dobrine; težje ga je povesti k razumevanju umetniških stvaritev, ki so čutom več ali manj odmaknjene; najtežje ga je prepričati o umetniški vrednosti dela, če si je o njem ustvaril že nasprotno sodbo in se mu bliža z nezaupanjem in s predsodki v srcu. Izobrazba, šolska in umetnostna, življenjska doba, narodnost, svetovni nazor, struje, ki skušajo zajeti človeka v svojo smer: vse to vpliva poleg drugih, včasih tudi manjvrednih činiteljev na človeka, da zavzame nasprotni umetnostni stvaritvi tako ali drugačno stališče.

V glasbi so skladatelj, kritik in poslušalec tisti trije činitelji, ki pogosto trčijo skupaj z zelo nasprotnimi si pogledi na glasbene stvaritve. Ni naš namen, pisati obsežne strokovne razprave in analizirati vsakega od njih; to bi spadalo v področje strokovne revije. Vendar pa ne brez koristi, če za trenutek prekinemo poplavo glasbenih ocen, ki v našem času bolj kot kdaj prej polnijo predale dnevnega časopisa, in v boljše razumevanje teh poročil prav v istem časopisu razjasnimo nekatere moteče pojave, ki jih v teh poročilih zasledimo. Vse seveda v kar se da skrajni obliki.

Skladatelj

Skladatelj pozna pri svojem delu eno samo pot. Ne ozira se ne na kritiko ne na poslušalca, ampak poje tako kot je uglasen. Med mnogimi činitelji, ki so ga privedli do take in ne drugačne uglasitve, je tudi skladateljeva narodnost, ki jo je razmeroma lahko razpoznavati. Ta pojem bi pa lahko še zožili. Kot pozna jezikoslovec v istem narodu razna narečja, tako loči glasbenik, recimo folklorist, razna takozvana glasbena okrožja s čisto samosvojnimi posebnostmi. Brez dvoma tudi značilnosti teh okrožij v ožjem smislu vplivajo na skladatelja, da tudi v umetni glasbi poje po svoje. Teh okrožij v našem narodu ne bom našteval; imeli smo jih priliko spoznati ob nedavnih koncertih Akademskoga pevskega zbora. Naj omenim danes samo eno najznačilnejših, ki nam je tudi najlažje dosegljivo, to je belokranjsko glasbeno okrožje. Kakšni činitelji vplivajo na duševni ustroj skladatelja, ki bi izšel recimo iz tega okrožja? Pokojni dr. Stanko Vurnik nam je v svoji »Studiji o glasbeni folkloru na Belokranjskem« (Etnolog 1931, str. 165—186) podal kot prvi lepo število znanstvenih izsledkov, ki bi nam v tem primeru služili za presojo. Ne navajamo jih izčrpno, niti ne v strogem logičnem zaporedju, ampak samo v toliko, v kolikor nam morejo v naš namen služiti. Takole pravi dr. Vurnik:

»Zapadnjaški Slovenec je močno naturalistično in čutno usmerjen, vzhodni (sem šteje Prekmurce, vzhodne Stajerce in Belokranjce) pa je bolj abstraktno misleč in nagiba k idealizmu. Vzhodnjak, recimo tu specielno Belokranjec, oblikuje svoj tločrt strogo simetrično abstraktno, ljubi idealno, četverokotno formo dvora, ne kaže nobenega čutnega ornamenta, nego poudarja povsod le »dušo«, to je statiko in tertoniko. Plastika njegova ne ljubi slikovitih efektov nego je nekam arhaično statuarična in geometrično negibna, slikarstvo mu je skoraj le ornamentika in ta je čisto abstraktna in geometrična. Princip vzhodnjakove ornametike je nizevanje geometričnih vzorcev v nekončnem ritmičnem redu, tipika v formi in barvi, redukcija izraznih sredstev na minimum, kar vse kakor na protinaturalistično njegovo fantazijo in način mišljenja. ... Naposled je ista razlika med vzhodnjaškim in zapadnjaškim Slovincem tudi v glasbi in njenem stilu. Zdi se, da je zapadnjaški Slovenec obstal v čutnosti in materializmu XIX. stoletja. Nasprotno izgleda, da je vzhodnjak na nekaj poljih še daleč v srednjem veku s svojo »primitivnostjo«, bi rekli pravilneje, abstraktno idealistično fazo svojega razvoja. Abstraktni stil je globoko ukoreninjen v psihi evropskega vzhodnjaka, kakor mu pripada do neke meje tudi že naš Belokranjec. Pri njegovih napevih mu ne gre v prvi vrsti za čutni, harmonični učinek, kakor gre alpskemu človeku. Posluži se kar najmanj mogoče melodičnih motivov. Posledica vsega je, da čujemo skoraj vedno en in isti motiv. Temu pojavu, ki je v Beli Krajini v navadi, pravijo »orientalska monotonija« (kar pa ni isto kot »dolgozvoznost«; op. podpis.) ali litanjski tip. Ljudski pesnik z vzhoda stremi po nekakšni geometriji koncepta in zna čustveno stopnjevanje razdeliti v niz paralelnih, na zunanji kar se da enakih domislekov, ki se za zapadnjaške oči nekam monotonno, v stalnih paralelizmi ponavljajo. Vse to ni nobena »primitivnost«, nego zavedna abstrakcija v smeri idealističnega umetniškega prepričanja, ki mu nikakor ne gre za čutne efekte. ... Velik del teh pesmi ima svoj estetski smisel le v ritmiki. In ta ritmika, moremo kot reči, rabi kar se da malo ritmičnih shem in modelov. ... V absolutni večini izgleda, da je na Belokranjskem v rabi dvodelni 2/4 takt, 3/4 takt, ki velja sicer za nekaj specifično alpskega in se tudi v Beli Krajini občuti kot nekaj import iz Dolenjske in Gorenjske, je zastopan komaj z 10%. ... Kako silno »monotonni« (ne »dolgozvoznost«; op. podpis.), abstraktni, »geometrični« izgledajo proti koroskim belokranjskim ritmi. ... Posebnost nekaterih belokranjskih pesmi je njihov način dvoglasja, ki kaže neke starinske lastnosti. Tudi kanonične forme so v primitivnem bile na Belokranjskem še doma (na Vinici, Hrastu, Preloki, Lipi, v Adlešičih vam tudi še danes 20 letna dekleta zapojejo tak kanon, da boste stremeli; op. podpis.). Abstraktna forma kanona je abstraktno usmerjenemu vzhodnjaškemu duhu itak primerna. Belokranjska etnografska kultura je po duhu abstraktna in k idealizmu nagnjena, v njej nahajamo še zaplodke srednjega veka kar ne pomeni samo kulturne stopnje, nego nemara tudi avtohtono vzhodnjakevropsko duševno konstelacijo.

Tako dr. Vurnik v svoji razpravi. Ni dvoma, da bi na skladatelja, ki bi izšel iz tega okrožja in bi bil s svojo zemljo kolikor toliko zrasel, vsi ti elementi pri njegovem delu vsaj podzavestno vplivali in ga tako ločili od skladatelja, ki bi mu zopet kako drugo okrožje vtisnilo svoj pečat. Pustimo ob strani vsa izvajanja, ki bi jih v zvezi z Vurnikovim člankom lahko obširno aplicirali tudi na modernega skladatelja, izhajajočega iz tega okrožja. Opomnimo samo toliko, da smo nedavno veliko tega izrazoslovja skoraj dobesedno brali v nekaj glasbenih ocenah, le žal, da bolj v negativnem kot v pozitivnem smislu. Tudi tukaj se je zgodilo, da bi nekateri po zgledu svetopisemskega preroka Balaama radi izrekli preklestvo, pa proti svoji volji izrekajo blagoslov.

Preskočimo iz teh izvajanj kar h konkretnemu primeru. Pred kratkim smo slišali izvajati Tomčevo kantato »Križev pot«. Kako si je skladatelj, ki izhaja iz belokranjskega okrožja, zamislil na primer v kritiki najbolj osporavano XII.

postajo (Kristus umrje na križu)? Čisto idealistično, nadčutno. Ne zanimajo ga naravni pojavi, ki so se ob Kristusovi smrti godili, saj ne nagiba prvenstveno v naturalizem. Svojo glasbo gradi ne sicer točno v smislu teksta, nikakor pa tudi ne mimo teksta (»za nas na križu dobri Bog umira«). Po uvodnem krik ranjene duše, ki ga pa ne pojmuje naturalistično, preide k svojemu glasbenemu delu. Motiv, ki ga za svoj namen uporabi, nikakor ni »igračkastega, skoraj šaljivega značaja«. Prej bi ga imenovali motiv začudenja uboge duše, priče Gospodove smrti, ki ne more doumeti, da je isti Kristus, ki so ga pred nekaj dnevi s hozana klici pozdravljali kot kralja, zdaj po svetopisemskih besedah »izničen«. Skladatelj ne opisuje, ampak gradi; svoj pogled upre na konec teksta: vsa Kristusova »izničenost« je le trenutna, prehodna, navidezna. On je in ostane kljub vsemu »naša živa vera«. Prvotni motiv stopa vedno bolj v ozadje, iz njega se izvije lapidarni »motiv vere«, če bi ga hoteli tako imenovati, ki dobiva vedno bolj konkretno obliko: iz zastrtega mola preide v svetel, bleščeč dur; zbor, podprti s trobili, ga v teku razvoja v enoglasju prinaša tako, da zmagovalno dominira nad prvotnim motivom, ki ga ostali orkester dosledno prav do konca izpeljuje. Tako si je zamislil to sliko skladatelj, tako jo je razumel tudi dirigent, ki je to točko v smislu skladateljevih intencij še prav posebej izvrstno interpretiral: vsaki od treh tem je dal čisto svojsko lice, oblikovno je točko do nazornosti jasno izgradil, varoval se je v izrazu vsakega naturalizma, ohranil je kljub različnosti tem neko, rekli bi velikotedensko nastrojenje, ki zveni kot osnovna barva iz celotnega dela; ravno to nastrojenje, ki so ga pa nestrokovnjaki bolj opazili kot strokovnjaki, pa tudi jasno izdelana čeprav skoraj neopazna oblika kantate veže tako raznoliko v sliko, besedi in glasbi zasnovane točke v trdno enoto.

Kritik

Ce ima skladatelj pred seboj samo eno pot, ima kritik dve: lahko se postavi na stališče skladatelja in pod njegovimi vidiki motri njegovo delo; to bi bila najbolj zadnesljiva pot, Marsikaj nerazumljivega postane razumljivo, marsikaj nejasnega jasno, iz pomankljivosti nastanejo posebnosti ali celo prednosti. Možno pa je, da zavzame kritik, ne oziraje se na skladatelja, svoje lastno stališče; tako mnogokrat, ne rečem vedno, vrednote prevrne. Omejimo se na čim krajša izvajanja in vzemimo zopet za primer že omenjeno XII. postajo Tomčevega »Križev pot«. Iz večine ocen razberemo, da bi bilo bolj ustrezno, če bi se skladatelj (čeprav mimo besedila!) postavil namesto na idealistično na naturalistično stališče. V sv. pismu namreč beremo, da se je ob Kristusovi smrti zagrinjalo v templju pretrgalo na dveje (skladatelj bi to glasbeno tako izrazil, da bi v orkestru zgrmela vrsta kromatičnih akordičnih tvorb od najvišjih leg proti najnižjim); zemlja se je stresla, skale so se razpočile (skladatelj bi poleg trobil — primerjaj Jeriho! — temeljito izrazil tolkla); grobovi so se odprli in mnogo mrtvih je vstalo (če bi bil skladatelj dosti spreten, bi že kako našel izrazna sredstva, da bi se poslušalcu ježili lasje na glavi in bi mu ledenela kri v žilah). Vendar pa so šla, kot rečeno, skladateljeva prizadevanja ravno v nasprotni smeri; tukaj se križata dva svetova; kritiku, ki bi želel od skladatelja glasbo po svojem pojmovanju, bi ta kvečjemu mogel odgovoriti prosto po sv. Hieronimu: Prizanesi mi, Gospod, ker sem Belokranjec! Resnici na ljubo pa moramo reči, da bi drug skladatelj z naturalističnimi sredstvi pri čutno usmerjenem poslušalcu dosegel neprimerno večji učinek, kot ga doseže Toma s svojo v nadčutnost usmerjeno glasbo.

Kot na skladatelja tako vplivajo tudi na kritika razni činitelji, ki usmerjajo njegovo gledanje na umetnino (mislim seveda samo na pozitivne činitelje; manjvredne po lastni skušnji izključujem). Zato skušenega poslušalca ne spravijo iz ravnotežja ako bere o istem delu in njega izvedbi čisto nasprotujoče si sodbje. Ne da bi hotel izživati polemiko ali ustvarjati napeto ozračje, navedem samo nekaj znanstvenih primerov iz ocen že omenjenega »Križev pota«. Sodbja o zboru se na primer glasi: »Skladba je našla v zboru Glasbene Matice idealnega intepreta« — »temeljita, vestna priprava mu je prinesla na koncertu močan uspeh« — »zbor sam je bil solidno nastudiran« — »petje Matičnega zbora ni ugodilo estetskim zahtevam« — »zbor Glasbene Matice ni še nikoli slabše pel.« O dirigentu pravijo ocene: »Mirko Polič je z močnim vodstvom v zgledni enotnosti držal v svoji roki orkestralno in zborovsko maso« — »ob snožnji krstni izvedbi smo lahko na novo razbrali odlike preizkušnega dirigenta Poliča, ki se je izkazal kot spreten, zanesljiv interpret te religiozne kantatne stvaritve« — »zavzel se je za skladbo kakor že za toliko drugih domačih del, katere je z dolgoletnim izkustvom in z dobro umetniško intuicijo izvajal« — »glasovni material Glasbene Matice ni bil pravilno oblikovan« — »dirigenta bi upravičeno vprašali, kaj smatra sploh še za petje« — »Ločimo že enkrat umetnost od diletantstva! Take nasprotujoče si sodbje bi lahko navedli tudi v glasbeni strani kantate, o njeni oblikovni zgradnji, sploh o vsem, kar je predmet ocene. Tako na primer trdi ena od ocen, da so Tomčeve harmonije »prisiljene in tuje našim ušesom«, druga pa pravi, da je »tovrstno glasbo podal gorko in občutenost. Celo isti ocenjevalec trdi, da je kantata »formalno dovršeno grajenec, nekaj dni nato pa, da je »zunanjno ograjeno kantate vse preveč razbito«.

Poslušalec

Po vsem, kar smo omenili, taka nasprotja po učnega bralca ne začudijo (dokler so seveda nižji motivi izključeni), lahko pa napravijo vseeno zmedo v pravilnem pojmovanju glasbene stvaritve. Tu stopi na pozorišče poslušalec, ki so mu na izbiro dane kar tri poti, pa ga bomo kljub temu kar se da na kratko obravnavali. Poslušalec je suveren gospod; lahko se da prepričati skladatelju, lahko verjame kritiku, še najbolje je pa, če hodi svojo pot. Od denarja, ki se ga izdal za vstopnico, hoče nekaj imeti, zato se ne zmeni za hvalo na tej ne za grajo na oni strani. On je tudi tisti, ki končno odločuje, ali bo simfonija, opera in podobno živila ali bo zapadla pozabljenju. Če glasbena stvaritev poslušalca ne prime, bo kljub mnogim odlikam obležala v arhivu; če ga ogreje, bo kljub morebitnim pomankljivostim živila. Gotovo pa je, da poslušalci hitreje dojemajo stvaritve, ki so čutom bližje kot one, ki so jim odmaknjene. V splošnem ne držalo, da hitreje prodre dobra opera kot dobra simfonija ali celo dobra religiozna stvaritev. Naj nihče ne smatra za profanacijo, če v naša razmišljanja pritegnemo Beethovna: njegova opera »Fidelio« se je po začetnem popolnem neuspehu pri občinstvu in pri kritiki uveljavila prej kot v desetih letih. »Missasolemnis«, končana l. 1823, ni imela uspeha do l. 1844, ko se je začela počasi, od l. 1860 pa hi-

Protokol o preiskavi množestvenega umora v Katinu

Berlin, 5. maja. Zastopnikom inozemskega tiska so prebrali protokol, ki ga je zaradi preiskave množestvenih grobov poljskih častnikov v gozdu pri Katinu pri Smolensku sestavila komisija zastopnikov sodne medicine in kriminalistike evropskih univerz in drugih veljavnih medicinskih univerzitetnih profesorjev. Komisija je bila sestavljena iz strokovnjakov tehle dežel: Belgije, Bolgarije, Danske, Ogrske, Finske, Italije, Hrvaške, Nizozemske, Češke in Moravske, Romunske, Švice in Slovaške. Komisija je dognala, da so bili poljski častniki ustreljeni v marcu in aprilu leta 1940. Dostojni so odkopali 7 grobov in preiskali 982 trupel, ki so nekatera tudi obducirali in so jih do 70

odstotkov že identificirali. Kot vzrok smrti je povsod dognan strel v tilnik.

S tem protokolom je pojasnjen predvsem to, kdo je bil umorjen, kako je bil umorjen in kako so bili umori izvršeni. Še nedavno pa je Anglija izjavila častnikarjem, da je nemogoče dognati, kdo naj bi bil odgovoren za ustrelitev poljskih častnikov. A zdaj je tu odgovor mednarodne komisije, ki je povsem jasen in natančen. Ta protokol zasluži, da si ga ogleda ves svet, a predvsem Evropa, ker je najdba v Katinu dokaz, kakšna usoda bi doletela Evropo, če bi bila predana boljševiški oblasti.

(Pester Lloyd).

Psi kot bojevniki na bojiščih

To ni kaka novost teh časov, da imajo rojaki tudi psa na bojišču in ga uporabljajo kot prijatelja in pomočnika. Pred stoletji pa so pse vse drugače uporabljali na bojnih poljanah. Takrat jih niso imeli kot obveščevalce, opazovalce ali za prevažanje streliva ali pomočnike v zdravstveni službi, namreč so takrat pse kot krvoločne zveri nagnali na ljudi. To se je zgodilo nekako pred 300 leti na maloantijskem otoku Dominiki, ko so na domačine spustili divje pse, ki so jih bili pripeljali s Kube. Krvoločni psi so pretaknili vsa skrivališča domačinov, planili nanje, jih pometali na tla in se za grizili vanje. — Francisco Pizarro, ki je odkril in zavzel Peru, je ob svojem napadu na domačine prav tako uporabljal pse, ki so prejemale posebno mezdlo kot njegovi vojaki. Ker so tudi Perujci imeli več divjih psov, so se večkrat spopadli psi obeh taborov in se klali med seboj.

Med osvobodilnimi vojnami Perujcev s Španci v začetku 20. let preteklega stoletja, se je zlasti odlikoval človek, ki se je z imenom Juan I. povzpelo do kraljevskega naslova na bližnjem otoku Certosu, ki so mu ga Španci prepustili kot plačilo za njegove zasluge. Ker je bil v skrbeh za svojo osebno varnost, je Juan vzel v svojo kraljevino več hudih psov, ki so se njih predniki že v Pizarrovih časih odlikovali v bitkah. Ti psi so bili Juanovi varuhi, njegova telesna straža. Tako so bili izučeni, da so na povelje svoj tvorili zid krog njega, tako da se mu ni upal nihče približati. Da bi obljudil svoj samotni otok in dobil podložnike, je s si-

treje uveljavljati. — Da preskočimo od velikega k malemu: značilno za visok nivo ljubljanskega koncertnega občinstva, pa tudi za delo in njega izvedbo je dejstvo, da je, kot skoraj soglasno poudarjajo strokovna in reportažna poročila, občinstvo z očitno slovesno, tiho zbrano poslušalo in s toplim odobravanjem sprejelo Tomčevo »Križev pot«, ki se je v svojo vsebino in z močnimi religioznimi poudarki skladno prilagajalo razpoloženju velikega tedna. Le eno poročilo poudarja, da Tome kljub izredno bogati tehnični snovi ni znal dati delu duše in zato ni ogrel poslušalcev.

Rezultat teh izvajanj naj bi bil za poslušalce: poslušaj z lastnimi ušesi; za kritika: hvali po pravici, ne grajaj po krivici; za skladatelja: poi brez ozira na prvega in drugega, kakor ti je Bog grlo ustvaril.

Anekdota

K Ricardu, ki je bil svoj čas slaven zdravnik v Parizu, je prišel nekoč visok in mršav gospod, češ da ga muči taka otožnost, da že ne more več živeti.

Zdravnik je dejal: »Brez dvoma bi morali dobro jesti in piti. Ali bi si to lahko privoščili?«

Gospod je odvrnil: »Še več, ko to, saj je moja kuhinja po vsem Parizu znana in prav tako slovijo moja izbrana vina.«

Zdravnik je povzel nato: »Potem vam je pa nemara treba spremembe zraka. Pojdite na kako dolgo potovanje!«

Gospod nato: »Tudi to mi ne pomaga, saj sem svojo otožnost že po vsej Evropi nosil okoli.«

»Če je pa vaš primer tako trdovraten,« je odločil zdravnik, »potem pa ni druge pomoči, ko da greste vsak dan v gledališče, dokler bo prekrasni Debureau še gostoval v Parizu, ker njegova odlična igra prežene pač vsakršno otožnost!«

»Potem mi pa ne morete pomagati, gospod doktor,« je menil gospod žalostno, »ker sem jaz Debureau.«

